

Første Afsnit.

Universitetets og den polytekniske Læreanstalts Forhold som Læreanstalter.

I.

Universitetet.

A. Almindelige Bestemmelser og Forhandlinger samt Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

I. Bestyrelsen.

1. Forretningsorden for Konsistorium.

I Aaret 1873 forelagde Universitetets daværende Rektor, Professor Steen, Konsistorium et Udkast til en Forretningsorden, som skulde afløse Instr. af 8de Maj 1801*), der dels var forældet, dels ufuldstændig. Udkastet blev, efter at være behandlet af et Udvalg, der foreslog nogle mindre væsentlige Ændringer, vedtaget i Konsistoriums Møde den 2den Juli 1873 og med Skrivelse af 7de s. M. sendt til Ministeriet for at erholde allerhøjeste Stadfæstelse. I denne Skrivelse bemærkede Konsistorium, at de ved Instruxen for det københavnske Universitets Konsistorium af 8de Maj 1801 givne Regler om de ved samme forekommende Sagers Behandling i flere Henseender ikke længere vare fyldestgørende. Nogle af dem vare forandrede ved senere Bestemmelser eller blevne uanvendelige som Følge af saadanne Bestemmelser, navnlig Kundgj. af 18de September 1850, andre passede ikke til de forandrede Forhold; Bestemmelserne vare i det hele taget ufuldstændige og maatte i flere Retninger suppleres ved Hjælp af den Praxis, der i Tidernes Løb havde uddannet sig. Som Følge heraf var der til Dels intet andet Middel for Konsistoriums Medlemmer til at blive bekendt med deres Rettigheder og Pligter som saadanne, end den rent praktiske, og denne Ulempe var navnlig følelig for de aarlig skiftende Rektorer, for hvem det var af Vigtighed let og sikkert at kunne sætte sig ind i Forretningsgangen. Det foreliggende Udkast skulde raade Bod paa disse Ulemper; det havde særlig været Opgaven saavidt muligt at fjerne alt, hvad der fandtes til Unytte at trække Forhandlingerne og Afgjørelsen i Langdrag, og man havde herved fulgt de Forbilleder, som havde sig i de mange beslægtede Forhold, Nutiden kjender.

*) Se Fogtmanns Reskriptsamling 1801 og Badens Universitets-Journal 1801, Side 137-140.

Af Udkastets enkelte Bestemmelser fandt Konsistorium kun Anledning til at omtale enkelte, der angik Forhold af en mere ejendommelig Natur, og hvor Udkastet tilsigtede en Forandring i de foreskrevne eller hidtil fulgte Regler. Med Hensyn til det i Udkastets § 14 stillede Forslag om en forandret Form for de afgjorte Sagers Expedition bemærkede man, at medens i tidligere Tid Sekretarius consistorii havde den egentlige Expedition af Sagerne (se Instr. af 8de Maj 1801 § 13) og Referendarius consistorii kun refererede Sagerne i Konsistoriums Møder, var Forholdet i Tidens Løb blevet forandret. Det var nu Referendarius, hvem den hele Expedition paahvilede, foruden at han refererede Sagerne, hvorimod Sekretarius kun havde beholdt det tilbage af sine tidligere Funktioner, at han førte Protokollen i Møderne og paraferede Udfærdigelserne, der underskrevs af Rektor og Referendarius. Som en Følge heraf blev ogsaa, efter at Pladsen som Sekretarius consistorii i Aaret 1860 ved Konferentsraad Petersens Død var blevet ledig, det bemeldte Embedsmand tillagte Honorar inddraget og delt mellem Referendarius og Fuldmægtigen, se Lindes Medd. 1857—63, Side 166—167. Men den Besynderlighed var dog endnu blevet staaende, at Sekretarius paraferede Aktstykker, i hvis Udfærdigelse han slet ikke deltog, og for hvilke han derfor kun kunde bære et saare ringe Ansvar. Dertil kom, at det var en Expeditionen i en ikke ringe Grad hemmende Omstændighed, at enhver Udfærdigelse skulde forsynes med 3 Underskrifter, ligesom det ogsaa maatte siges at stemme med vor Tids Praxis kun at have 2 Underskrifter. Forslaget gik derfor ud paa, at Rektor skulde underskrive Udfærdigelserne og Referendarius paraferere dem. Heraf var da atter Reglen i § 14, 2det Stykke en naturlig Følge; de her omtalte Ekstrakter af Forhandlingsprotokollen, der indeholdt Meddelelser til Legateforerne om de i Konsistorium stedfundne Udnævnelser til ledige Legater, underskrevs tidligere af Sekretarius alene, men maatte da nu i Konsekvens af Reglen i § 14, 1ste Stykke underskrives af Referendarius. Iøvrigt bibeholdtes det, at Konsistorium valgte et Medlem til at føre Protokollen i Forhandlingsmøderne, jfr. Udkastets § 3 i Slutningen, men som Følge af den foreslaaede Forandring kunde Sekretarius dog ikke længere nævnes som en særegen Embedsmand ved Konsistorium. Dettes Embedsmænd vilde for Fremtiden kun være Rektor og Referendarius, jfr. Udkastets § 2.

Konsistorium bemærkede dernæst, at den skriftlige Votering imellem Møderne, der fandt Sted med Hensyn til Sager, der krævede en hurtig Afgjørelse, vilde kunne møde Hindringer, naar nemlig den paagjældende Sag indkom paa et Tidspunkt, hvor saa mange af Konsistoriums Medlemmer vare fraværende, at et gyldigt Votum ikke kunde tilvejebringes, ligesom den ogsaa, hvor hurtig den end var, medtog længere Tid, end efter Omstændighederne kunde være ønskeligt. Udkastet indeholdt derfor i § 5, 2det Stykke en Bestemmelse, der gik ud paa aldeles undtagelsesvis at tildele Rektor og Referendaris Myndighed til i Forening at afgjøre Spørgsmaal, som slet ingen Udsættelse taale, dog saaledes, at Sagen da lige fuldt skulde foredrages og indstilles til Billigelse i næste Møde af Konsistorium.

Konsistorium henlede sluttelig Opmærksomheden paa Bestemmelsen i Udkastets § 8. Reglen i Instr. af 8de Maj 1801 § 2 om dette Forhold var efter de forandrede Regler om Konsistoriums Sammensætning ikke i sin Helhed anvendelig, ligesom ogsaa den særlige Fordring om Nærværelse af Sekretarius consistorii efter det ovenfor bemærkede maatte bortfalde. At gjøre Nærværelsen af en af inspectores qvæsturæ nødvendig vilde være en Urimelighed, da der meget ofte

ikke vilde foreligge Sager, der hørte under deres særlige Virkekreds. Den Regel, Udkastet foreslog, gik ud paa at fordre Nærværelsen af Halvdelen af Konsistoriums Medlemmer, nemlig 8, for øvrigt netop det samme Antal, som Reglen i Instr. af 8de Maj 1801 efter det dengang fastsatte Antal af Fakulteter krævede.

Ministeriet sluttede sig til Konsistorium i sin Forestilling og ved kgl. Resolution af 9de August 1873 approberedes da Udkastet, der her meddeles.

Forretningsorden

for

Konsistorium.

1.

Konsistorium bestaar efter Kundgjørelse af 18de September 1850 af de to ældste Professorer i det theologiske, rets- og statsvidenskabelige og lægevidenskabelige Fakultet, de tre ældste i det filosofiske, de to ældste i det matematisk-naturvidenskabelige og af fem paa fem Aar af den akademiske Lærerforsamling blandt de normerede Professorer valgte Medlemmer.

2.

Konsistoriums Embedsmænd ere Rektor og Referendarius. Det yngste juridiske Medlem er Referendarius. Desuden antages en Fuldmægtig til Medhjælp ved Forretningernes Besørgelse.

3.

Rektor aabner alle Skrivelser til Konsistorium, indfører strax under et eget Løbenummer et Uddrag af Skrivelsens Indhold, dens og Modtagelsesdagens Datum i en særskilt Protokol. Konsistoriums Fuldmægtig indfører Sagen i Forhandlingsprotokollen under samme Løbenummer. Denne Protokol føres videre i Konsistoriums Møder af et Medlem, som dertil vælges.

4.

Saafrømt Sagen i Følge Vedtægt kræver, at derover indhentes Erklæring, saasom fra Fakulteter, Eforer, Kvæstor eller andre, skal Rektor ordentligvis strax foranstalte det fornødne i den Henseende, hvorom da Tilførsel sker i begge Protokoller.

I Tvivls Tilfælde eller naar Rektor i øvrigt skjønner, at Sagen kan fremmes ved andres Erklæringer eller Undersøgelser, kan samme Fremgangsmaade følges efter Samraad med Referendarius.

5.

Ordentligvis afgjøres Sagerne i et Møde af Konsistorium. Dog kunne Sager, som kræve en hurtig Afgjørelse, sættes i skriftlig Cirkulation, og har da Referendarius først at stille sit bestemte Forslag til deres videre Fremme. Den Beslutning er gyldig, som har faaet simpel Stemmeherlighed for sig ved den skriftlige Votering.

Ganske undtagelsesvis kunne Rektor og Referendarius i Forening afgjøre Spørgsmaal, som slet ingen Udsættelse taale; men Sagen bliver da lige fuldt at foredrage og indstille til Billigelse i næste Møde af Konsistorium.

I begge Tilfælde maa Tilførsel derom ske i begge Protokoller.

6.

Konsistorium holder i Reglen Møde hver tredje Onsdag Kl. 9; dog kunne

Moderne være hyppigere eller sjældnere, naar Rektor skjønner det gavnligt for Sagerne gode Fremme.

Saasnaart Mødedagen er bestemt, sender Konsistoriums Fuldmægtig derom Underretning med Angivelse af Dagen, da Sagerne sættes i Omløb, til alle dem, som have Sager under Behandling eller fra hvem Sager ventes indbragte, at de om muligt kunne afslutte deres Arbejde forinden.

Konsistorium skal hver Gang have særskilt Meddelelse om Sager, som ere satte i Gang, men endnu ikke vendte tilbage.

7.

De Sager, som foretages i et Møde, sættes i betimelig Tid i Omløb mellem Konsistoriums Medlemmer (i Reglen fra Fredag Morgen til Tirsdag Morgen).

Tirsdagen før Mødet forbeholdes Sagerne Referendarius, at han kan sætte sig i Stand til i Mødet uddragsvis at foredrage dem og stille bestemte Forslag til deres videre Fremme.

8.

Konsistorium kan fatte gyldig Beslutning i et Møde, naar foruden Rektor og Referendarius eller de, der udføre disses Funktioner, sex Medlemmer ere tilstede.

9.

Forhandlingerne ledes af Rektor saaledes, at Ordet efter Referendarii Foredrag gives til Medlemmerne i den Orden, hvori de have forlangt det. Rektor bør ordentligvis udtale sig først. men det skal dog ikke være ham forment ogsaa senere at deltage i Forhandlingerne.

10.

Naar Forhandlingerne trække i Langdrag, kan Rektor eller tre Medlemmer forlange dem afsluttede, hvilket Spørgsmaal da afgjøres ved simpel Stemmeferhed.

11.

Rektor sætter Spørgsmaalene saaledes under Afstemning, at enhver foreslaaet Beslutning har Mulighed for at blive vedtaget.

Afstemningen sker i Almindelighed ved Haandsoprækning. Beslutningerne fattes med simpel Stemmeferhed. Er der lige mange Stemmer for og imod, gjer Rektors Stemme Udslaget.

Valg skulle, naar nogen forlanger det, afgjøres enkeltvis og ved skriftlig Afstemning. Til alle Tillidsposter, hvortil Universitetslærere udnævnes af Konsistorium, kræves over Halvdelen af de afgivne Stemmer. Opnaas dette ikke ved to Afstemninger, bindes den tredje til de to, som havde flest Stemmer ved den foregaaende.

Til Udvalg, som nedsættes af Konsistorium, kræves ligeledes, at de valgte have over Halvdelen af de afgivne Stemmer.

12.

Enhver Beslutning indføres i Forhandlingsprotokollen i den vedtagne Form. Dog staar det et overstemt Mindretal frit for at faa sin afvigende Mening ført til Bogs samme Sted. Rektor indfører kortelig i sin Protokol Sagens Udfald eller, til hvem Skrivelse vil være at udfærdige; samme Sted bliver at gjøre Bemærkning om, naar Sagen er blevet expederet.

13.

Forhandlingsprotokollen underskrives efter Mødets Slutning af samtlige tilstedeværende Medlemmer. Et Uddrag deraf indsendes til Ministeriet.

Rektors Protokol indsendes forinden hvert Rektorskifte til Ministeriets Gjen-nemsyn og Paategning.

14.

Sagerne udfærdiges og paraferes af Referendarius samt underskrives af Rektor, som tillige paaser, at Udfærdigelsen ikke lider unødvendigt Ophold. Udfærdigelser, som ske i Form af Extrakt af Forhandlingsprotokollen, underskrives af Referendarius.

15.

Konsistoriums Fuldmægtig fører en Liste over Sager, som ere udsendte til Erklæring m. m., men endnu ikke indkomne. Naar Rektor skjønner, at nogen Sag trækkes i Langdrag, bør han tilstille vedkommende en Erindringsskrivelse. Fremmes Sagen ikke derefter, bør han andrage paa Konsistoriums Medvirkning til at faa Sagen tilbage.

16.

Paa Konsistoriums Vegne paaser Rektor, at Universitetets Arkivsager regelmæssig afleveres til Opbevaring og Ordning. Han fører ligeledes Tilsyn med Universitetets Betjente og med dets Lokaler.

17.

Konsistoriums Fuldmægtig affatter en Fortegnelse over de i Rektoraterne regelmæssig tilbage vendende Forretninger. Denne Fortegnelse trykkes og sendes hvert Medlem af Konsistorium tillige med et trykt Exemplar af denne Forretningsorden. Fuldmægtigen fører fremdeles Liste over de valgte Medlemmers Valgtid.

2. Reglen i Universitetsfundatsen af 7de Maj 1788 Kap. I. § 15.

Det havde oftere været paa Tale i Konsistorium, om der endnu fandtes nogen retlig Hjemmel til at affordre de Professorer, som indtræde i Konsistorium, en skriftlig Forsikring om, at de bekjende sig til den Augsburgske Konfession. Nogen Afgjørelse var hidtil ikke blevet truffet, da de Medlemmer, ved hvis Indtrædelse Spørgsmaalet var bragt paa Bane, ikke havde haft noget imod at underskrive en saadan Erklæring. For imidlertid at faa en fast Regel tilvejebragt, indgav Universitetets daværende Rektor, Professor Aagesen, under 22de Februar 1872 en motiveret Forestilling, i hvilken han ytrede følgende:

„Til Grund for den i lange Tider fulgte Regel at afkræve tiltrædende Konsistoriales den foran nævnte Erklæring ligger Universitetets Fundats Kap. 1 § 15, der lyder saaledes:

„I Almindelighed skal der holdes over, at enhver tiltrædende Professor strax „under sin Haand udsteder den edelige Forsikring, at han bekjender sig til den „uforandrede Augsburgske Konfession, og hvis han derfor vægrer sig, skal dette „for Kongen andrages. Thi om det engang skulde ske, at en Mand, som be- „kjender sig til en anden Kirke, for sin besynderlige Duelighed i de levende Sprog „eller en anden Videnskab, som ikke vedkommer Religionen, deri blev ansat som „Lærer, forbeholder Kongen sig selv i saadant Tilfælde efter Omstændighederne at „dispensere i denne Post, hvilken ellers uden slig udtrykkelig Dispensation ikke „skal eftergives.““

Denne Bestemmelse er givet for alle Professorer, saavel de daværende ordinarii som extraordinarii, men det er vel blevet anset tilstrækkeligt til dens Efterlevelse at affordre de førstnævnte, der paa den Tid alle vare Medlemmer af Konsistorium, den lovbestemte Erklæring ved deres Indtrædelse i dette Kollegium. Det var vistnok ogsaa først ved denne Lejlighed, at Professorerne i ældre Tid underskrev de constitutiones, som de efterhaanden havde indgaaet med hinanden til god Ordens Vedligeholdelse og til Forebyggelse af Stridigheder, jfr. Badens Univ. Journal V. S. 119.

I Følge Grundlovens § 84 (rev. Grundlov § 79) kan ingen paa Grund af sin Trosbekjendelse berøves Adgang til den fulde Nydelse af borgerlige eller politiske Rettigheder. Den Regel, som indeholdes heri med Hensyn til Adgangen til at indtræde i Embeder, er vel ikke den, at Trosbekjendelsen for Eftertiden i alle Tilfælde skal være uden Betydning ved Embedsbeskikkelsen. Alle ere jo enige om, at der gives Embeder, som paa Grund af Forretningernes Forbindelse med Folkekirken nødvendigvis eller hensigtsmæssigst besættes med Personer, som høre til denne. Derimod ere alle tidligere givne Bestemmelser, som i en endnu videre Udstrækning maatte udelukke Dissenter fra Statens Embeder, bortfaldne ved Grundloven, jfr. Holcks Statsforfatningsret II. S. 183—84, Scheels Personret S. 328—29. Det forekommer mig nu, at man med disse Forfattere utvivlsomt maa være enig i, at Lærerembederne ved Universitetet, naar man ser bort fra det theologiske Fakultet, høre til dem, ved hvis Besættelse Trosbekjendelsen ikke kan komme i Betragtning, og at den Minister, som i saa Henseende vilde gaa ud fra et modsat Synspunkt, maatte siges at handle i Strid med Grundlovens Aand. Herefter er imidlertid Bestemmelsen i Universitetets Fundats Kap. I. § 15 blevet fuldkommen hensigtsløs og den maa som Følge heraf antages at være bortfaldet ved Grundloven.

Man vil maaske gjøre gjældende, at Bekjendelsen til den evangelisk-lutherske Kirke ikke længere kan opstilles som en almindelig Betingelse for Udøvelsen af den egentlige Lærervirksomhed ved Universitetet, men at Forholdet stiller sig anderledes, naar der er Tale om en Professors Indtrædelse i Konsistorium. Man kunde i denne Henseende henvise til den kgl. Resolution af 17de Februar 1843, der tillod daværende Licentiat Hannover, skjønt han var Jøde, at deltage i Konkurrencen om et Lektorat i det lægevidenskabelige Fakultet med Udsigt til, hvis han sejrede, at forundes Lektoratet, dog uden Adgang til eventualiter at indtræde i Konsistorium. Om denne Indskrænkning i Dispensationen vare Universitetsdirektionen, Kancelliet og Konsistorium enige, og den motiveredes ved, at Konsistoriums Embedsvirksomhed var af en anden Natur, og strakte sig langt videre end den, som er forbundet med et Lærerembede i det medicinske Fakultet, ligesom det ogsaa formentes at være upassende, at en Jøde var Medlem af Konsistorium, da dette paa Universitetets Vegne havde Patronatet over to af Hovedstadens Kirker, jfr. Selmers Aarvog for 1843 S. 33—36. Af disse Grunde kunde man maaske finde det ønskeligt at holde paa Afkrævelsen af en Erklæring om Trosbekjendelsen ved nye Medlemmers Indtrædelse i Konsistorium.

Hertil maa imidlertid for det første bemærkes, at naar Hjemmelen for denne Skik alene ligger i Universitetets Fundats Kap. I. § 15, og denne Bestemmelse maa anses for bortfaldet ved Grundloven, savner Konsistorium enhver Berettigelse til i et andet Øjemed og udenfor de gjældende Regler i Kundgjørelsen af 18de

September 1850 § 3 Litr. a. og b. at afæske sine nye Medlemmer en Erklæring om deres Trosbekjendelse. Men det kan heller ikke erkjendes for at være rigtigt, at ikkun Bekjendere af den evangelisk-lutherske Kirke bør være Medlemmer af Konsistorium. Patronatssagerne for Frue Kirke, hvorom der jo nu alene er Tale, samt de enkelte andre Sager, hvori Konsistorium træder i Forhold til Folkekirken, f. Ex. ved Beskikkelsen af Almueskolelærere i et Par Sogne, udgjøre kun en lille Del af dets Forretningsvirksomhed. Efter at Loven om Kirkesyn af 19de Februar 1861 § 27 har henlagt den umiddelbare Bestyrelse af Hovedstadens Kirker til en Kirkeinspektion, er Patronatets Virksomhed blevet end mere begrænset, og den udøves jo under alle Omstændigheder under Kirkeministeriets stadige Kontrol. Det vilde derfor være urimeligt, om man af Hensyn til disse faa og i og for sig ikke meget betydelige Sager vilde udelukke en Professor, som ellers i Følge Anciennitet eller Valg er berettiget til at indtræde i Konsistorium, paa Grund af hans Trosbekjendelse fra at blive Medlem af dette. Om en Ordning, hvorefter det Medlem af Konsistorium, der ikke hørte til den evangelisk-lutherske Kirke, skulde kunne deltage i dets øvrige Forretningsvirksomhed, men være udelukket fra at tage Del i de foran nævnte Sager, bør der ikke kunne være Tale. Derimod er det en Selvfølge, at et saadant Medlem ikke vil blive valgt til Værge for Frue Kirke. Med Hensyn til den Afgjørelse, som blev truffet ved Resolution af 17de Februar 1843 maa det erindres, at der den Gang var Spørgsmaal om en Dispensation fra den gjældende Ret, medens der nu maa kunne paavises særlige Grunde til at udelukke vedkommende fra Konsistorium. Under alle Omstændigheder maa det siges, at det almindelige Omdømme paa dette Punkt er undergaaet en væsentlig Forandring i den siden 1843 forløbne Tid.

Efter hvad jeg saaledes har tilladt mig at bemærke, maa jeg anse det for rigtigst, at der ikke ved nye Medlemmers Indtrædelse i Konsistorium afkræves dem nogen Erklæring om deres Trosbekjendelse, og jeg anser det for givet, at Konsistorium maa kunne tage denne Bestemmelse, uden at det er fornødent derpaa at erhverve højere Approbation. Af Autorisationspaategningen i den Protokol, hvori Professorerne siden 1836 have indført deres Forsikringer om, at de bekjende sig til den Augsburgske Konfession, fremgaar det, at Konsistorium i et den 11te April 1836 afholdt (extraordinært) Møde havde besluttet til Efterlevelse af Universitetets Fundats Kap. I. § 15 at anskaffe en saadan Protokol, i hvilken tiltrædende Medlemmer skriftlig skulde bevidne denne Trosbekjendelse, ligesom man vedtog at benytte en tidligere brugt Formular. Da den hidtil fulgte Skik saaledes hviler i et conclusum consistorii, er det saa meget mindre betænkeligt nu at lade den bortfalde. Saavidt jeg husker, blev der heller ikke i det første Konsistoriums-møde, hvori afdøde Professor Levy deltog efter i Maj 1863 at være valgt til Medlem af Konsistorium, affordret ham nogen Erklæring om hans Trosbekjendelse.

I Konsistoriums Møde den 28de Februar 1872 blev det vedtaget, at der ikke i Fremtiden skulde affordres tiltrædende Medlemmer den ommeldte Forsikring, og at dette conclusum consistorii skulde indføres i den Protokol, som hidtil var brugt til at optage disse Bevidnelser.

3. Oprettelse af et Universitetsarkiv.

Universitetets ældre Arkiv (jfr. Universitetets Fundats af 7de Maj 1788 Kap. VII. § 1) havde især siden 1807 været underkastet flere Omflytninger og

var for en Del kommet i Forvirring. Konsistorium havde derfor til forskellige Tider truffet Foranstaltninger, sigtende til at bringe Orden i det og derved opnaa en Garanti for Arkivsagernes Bevaring og bedre Benyttelse for Fremtiden. Det første alvorlige Forsøg i denne Retning skete i Aaret 1842, da det overdroges daværende stud. theol. Kall-Rasmussen at foretage en Revision af en større Mængde Arkivsager, udskyde det ubrugelige og ordne det øvrige, og derover forfatte en Designation. Arbejdet tilendebragtes i Løbet af et Aar og en Designation over de saaledes ordnede Arkivsager indsendtes til Konsistorium i Marts 1843 (trykt i Selters Universitets-Aarbog for 1842 S. 20 ff.). Denne Ordning omfattede imidlertid kun en enkelt Masse af Arkivsager, nærmest vedrørende Konsistorium, og dertil kom endnu, at der ved den slet ikke var truffet Foranstaltning til i Fremtiden bedre at bevare Arkivsagerne, tildels vel ogsaa fordi man savnede et hensigtsmæssigt Lokale til disse. Et Forsøg, der i Aaret 1862 af den daværende Rektor, Professor C. E. Scharling, blev gjort paa at tilvejebringe en saadan Ordning, at alle Konsistoriums Protokoller, Sager og Regnskaber indtil Udgangen af det 18de Aarhundrede afgaves til Universitetsbibliotheket til Opbevaring i det for Konsistoriums Arkiv i den nye Bygning særlig bestemte Lokale, og at disse Arkivsager ordnedes og derover forfattedes et Register, førte ikke til noget.

I Aaret 1870 gjenoptoges Sagen atter. Det overdroges da Bibliotheks-assistent S. Birket Smith at ordne og registrere en Del Universitetet tilhørende Arkivsager samt at revidere det allerede tidligere ordnede „Konsistoriums Arkiv“. Efter at dette Hverv var fuldendt, afgav han til Konsistorium en Beretning, af hvilken følgende her skal meddeles: Hvad angaar Revisionen af Konsistoriums Arkiv, der tidligere var ordnet af Kall-Rasmussen, viste det sig, at adskillige af de i dennes Fortegnelse opførte Nummere ikke længere vare paa deres Plads og ikke faa af de i Pakkerne indlagte løse Dokumenter savnedes, hvilket navnlig var Tilfældet med de fleste af de originale Fundatser for de forskjellige Legater. De fleste af disse fandtes dog senere efter Revisionens Tilendebbringelse under Omstændigheder, som omtales nedenfor. Det viste sig endvidere, at Kall-Rasmussens Fortegnelse, om end i det hele omhyggeligt affattet, dog paa enkelte Steder havde nogle mindre nøjagtige Angivelser; særligt fremhævedes det, at Kall-Rasmussen angiver 1614 som det første Aar i det 17de Aarhundrede, for hvilket Universitetsregnskaber haves, medens de i Virkeligheden haves lige fra 1604. — Ved efter denne Revisions Tilendebbringelse at undersøge, om ikke nogle af de savnede Dokumenter skulde være blevne henlagte ovenpaa de Hylder og Skabe, i hvilke Arkivet var opstillet, fandt Smith ikke alene de allerfleste af disse, men desuden et Par Tusinde Dokumenter, der i sin Tid ganske havde unddraget sig Kall-Rasmussens Opmærksomhed og derfor ikke nogensinde havde været indregistrerede, ligesom de for den langt overvejende Del heller ikke havde været benyttede af nogen Forfatter. Nogle af disse Aktstykker vare i flere Henseender vigtige og interessante, saaledes en Samling af Dokumenter vedrørende Universitetets og Studenternes Forhold til Krigen 1658—59, Frederik den 2dens originale Fundats for Sorø Skole, samme Konges originale Stiftelsesbrev for Kommunitetet, en Mængde originale Dokumenter til Kommunitetets og Regentsens ældre Historie. Paa Grund af Fundats betydelige Omfang lod en fuldkommen fyldestgjørende og i alle Enkelt-

heder ligelig Ordning af den hele Masse sig ikke gennemføre uden derpaa at anvende et Maal af Tid, som vilde gaa langt ud over, hvad man havde tænkt vilde medgaa til Udførelsen af Hvervet, eftersom det for nejjagtigt at bestemme alle de paagjældende Dokumenters endelige Plads vilde være nødvendigt ikke blot at gøre sig flygtig bekendt med hvert enkelt Dokuments Indhold, men endog i større Udstrækning med dets Ordlyd. Registreringen bragtes dog til en foreløbig Afslutning, der gjorde en Benyttelse af de vedkommende Aktstykker mulig, og den mere detaillerede Ordning og Registrering maatte opsættes til en senere Lejlighed. En Oversigt over den foreløbige Ordning gaves i en Betænkningen vedføjet Tillægsfortegnelse til den af Kall-Rasmussen udarbejdede; dog bemærkedes, at ligesom nogle af de her opførte Nummere ikke egentlig tilhørte det omtalte Fund, men havde deres Plads paa andre Steder i Arkivet, saaledes omfattede Fundet ikke faa dels hele Nummere, dels enkelte Dokumenter, som ikke vare anførte paa „Tillægsfortegnelsen“, men umiddelbart vare indlemmede i den ældre Stamme af Arkivet, idet de ligefrem sluttede sig til de her i Forvejen tilstedeværende Aktstykker. Dette var saaledes Tilfældet med Rektoratsregnskaberne for 1661—1685, der efter Kall-Rasmussens Fortegnelse maatte antages at være tabte.

Hvad de Arkivalia angaar, der ikke tidligere vare registrerede, hedder det i Beretningen, at disse henlaa paa det saakaldte Papirkammer ved Trappen til Festsalens Galleri og paa et Loftskammer, til Dels under meget ugunstige Forhold. Hvad der bragtes for Dagens Lys, var det tidligere Kommunitetsarkiv samt det theologiske Fakultets Arkiv, ved hvilke Arkiver der forhen havde været ansat en særlig Arkivar, adskillige Arkivalia tilhørende det filosofiske Fakultet (deriblandt en hel Del Examensprotokoller), det juridiske og det theologiske Fakultets Examensprotokoller („Spørgsmaalsprotokoller“), juridiske og til Dels theologiske Examensspecimina, ledsagede af vedkommende Kandidaters Petita, endelig et Par Pakker med Betænkninger, afgivne af det juridiske Fakultet, samt nogle Pakker med Aktstykker vedkommende det filosofiske Fakultet. Hvad angaar Specimina, viste det sig nødvendigt at foretage en Udsondring, og denne skete da derved, at alle saadanne, der ere over 20 Aar gamle, kasseredes, dog med Undtagelse af enkelte betydelige Mænds Examensafhandlinger. Med Hensyn til Petita derimod syntes det betænkeligt at foretage nogen Udskydning paa Grund af de mange biografiske Efterretninger, de indeholde, og de opbevaredes derfor, saaledes at der herved efterhaanden er tilvejebragt en meget betydelig Samling, der for Juristernes Vedkommende omfatter Tiden lige fra den juridiske Examens Oprettelse og til vore Dage. En endelig Ordning og Registrering af samtlige disse her omtalte Arkivalia maatte imidlertid opsættes til senere Tider.

Assistent Smith henlede endelig Opmærksomheden paa Nødvendigheden af en hensigtsmæssigere Anbringelse og Opstilling af de saaledes fremdragne Arkivalia for at gøre dem mere tilgængelige for den literære Benyttelse og videnskabelige Forskning og udtalte, at det saa kaldte Papirkammer ret vel vilde egne sig til dette Brug. Her burde da opstilles de Arkivalia, som hidtil havde henligget dels paa Papirkammeret selv, dels paa Loftskammeret, samt alle de ældre Bestanddele af det egentlige Konsistoriums Arkiv, o: alle dem, som findes opførte paa Kall-Rasmussens og Smiths egen Fortegnelse over dette Arkivs Indhold. At

Konsistoriums Arkiv blev forenet med de andre Universitetet tilhørende Arkivsager, ansaa han for højest ønskelig, ikke blot fordi det vilde være en meget væsentlig Hjælp ved den tilbagestaaende Del af Ordningen og Registreringen at kunne have lige uhindret Adgang til alle Afdelinger, men ogsaa fordi disse paa mange Punkter umiddelbart slutte sig til og supplere hinanden, og endelig fordi den literære Benyttelse af Arkivsagerne herved vilde blive i høj Grad lettet.

Over alt, hvad der saaledes ordnedes, forfattede Smith en Designation, der dog lige saa lidt kan meddeles, som den omtalte Tillægsfortegnelse, da den Ordning, der her var fulgt, kun var foreløbig, og til Dels allerede er forladt.

For at sikre Bevaringen af de ordnede Arkivsager, anmodede Konsistorium Assistent Smith om at fungere som Arkivarius, og fastsatte enkelte Regler for Udlaan. Udlaan maatte kun ske gjennem ham, saaledes at alle, der maatte ønske at benytte Arkivet, maatte henvende sig til ham, for derefter under Iagttagelse af de fornødne Forsigtighedsregler og efter Udstedelse af Modtagelsesbevis til ham at afbenytte Arkivsagerne i Universitetsbibliothekets Læseværelser. Skulde nogen ønske at tage Arkivsagerne hjem med sig, maatte dertil Rektors specielle Tilladelse erhverves. Nøglen til Arkivværelset skulde bero hos ham; iøvrigt skulde kun Universitetets Rektor og Portneren være i Besiddelse af Nøgle til det nævnte Værelse.

Skjønt nu disse Foranstaltninger havde været til meget Gavn for Universitetets Arkivvæsen, kunde det dog ikke andet end endnu stedse føles som et væsentligt Savn, at der ikke fandtes noget almindeligt Universitetsarkiv under en Bestyrer, som paa en stadig og betryggende Maade kunde varetage de Interesser, der ved Universitetet som andetsteds knytte sig til en efter rigtige Grundsætninger ledet Samling, Ordning og Bevaring af Arkivsager. I en til Konsistorium under 9de April 1872 indgivet Forestilling fremhævede Referendarius Ønskeligheden af, at der indrettedes et saadant fælles Universitetsarkiv, til hvilket de mange enkelte Universitetsmyndigheder kunde aflevere de Sager, der ikke behøvedes for den daglige Forretningsgang, og hvor derefter det, der ikke egnede sig til Bevaring, blev udskilt, medens der sørgedes for en omhyggelig Ordning og Bevaring af det øvrige. Den hidtil brugte Fremgangsmaade, at de ældre Sager af de særlige Universitetsmyndigheders Arkiver, der ikke havde Interesse for den daglige Forretningsgang, Tid efter anden kasseredes eller afleveredes til Pedellerne for at henlægges paa de Opbevaringssteder, der vare til Raadighed, var yderst mislig og uheldig for Universitetets Arkivvæsen, dels fordi der ved de mange særlige Arkiver vilde blive brugt en meget uensartet Fremgangsmaade med Hensyn til Kassation, Bevaring og Aflevering af Arkivsager, og dels fordi det, der bevaredes, ikke blot var adspiltet og uordnet, men ogsaa paa mange Maader var udsat for at forsvinde for Universitetet. En Tid efter anden gentaget Ordning af ophobede Masser afgav kun en højest ufuldkommen Betyggelse og selvfølgelig var det under saadanne Forhold yderst vanskeligt og til Dels umuligt at gjøre Arkivsagerne tilgængelige for videnskabelig og praktisk Benyttelse. Det maatte betragtes som en Anomali, at Universitetet stod saa langt tilbage med Hensyn til Ordningen af sit Arkivvæsen, og man kunde næppe i Længden ligeoverfor Eftertiden forsvare at lade det forblive ved en Tilstand, hvis uheldige Følger, hvad Fortiden angaar, Nutiden saa ofte havde Grund til at beklage. Han indstillede derfor, at der maatte gjøres

Skridt til Oprettelsen af et Universitetsarkiv og Ansættelse af en Universitetsarkivar mod et fast aarligt Vederlag, og henlede Opmærksomheden paa med Hensyn til Spørgsmaalet om et Lokale, at det tidligere var forudsat, at Værelset i Bibliotheksbygningen ud mod Pladsen mellem Universitetet og Frue Kirke skulde anvendes til Universitetsarkiv. Denne Indstilling blev i Konsistoriums Møde den 17de April 1872 antaget, og i Skrivelse af 6te Maj næsteften forelagde man Sagen for Ministeriet. Konsistorium bemærkede, at det saa meget mere følte sig opfordret til at bringe Spørgsmaalet om Oprettelsen af et almindeligt Universitetsarkiv paa Bane, som man kunde gjøre Regning paa, at Assistent Smith, som havde erhvervet sig særlig Indsigt i Universitetets Arkivvæsen, vilde findes villig til at overtage Pladsen som Universitetsarkivar. Selvfølgelig maatte der da bydes denne et passende Vederlag for det dermed forbundne Arbejde, der dels vilde gaa ud paa en Ordning af de nu forhaandenværende Arkivsager, dels paa at indordne i Arkivet de efterhaanden tilkommende nye Sager, dels endelig paa nogle Dage om Ugen at være tilstede og varetage det fornødne, for at Arkivet kunde blive tilgængeligt for videnskabelige og praktiske Formaal. Som et saadant Vederlag nævnte Konsistorium 300 Rd. aarlig, og indstillede derfor til Ministeriet, at der paa Universitetets Budget for 1873—74 maatte optages Forslag om Forhøjelse af den ved Lov af 25de Marts 1871 § 8 bestemte samlede Lønningssum med dette Beløb.

I Skrivelse af 24de Juni s. A. tilbagemeldte Ministeriet, at det vel ikke fandt Anledning til ved Finantsloven at søge den nævnte Lønningssum forhøjet, men at det derimod var villigt til ved Finantslovforslaget for Finantsaaret 1873—74 at foreslaa den paa Universitetets Budget under Udgiftspost 5. a. til Udgifter ved Konsistorium opførte Sum forhøjet i det nævnte Øjemed med det omtalte Beløb.

Ved Finantslovens Behandling i Rigsdagen blev dette Beløb vel bevilget for Finantsaaret 1873—74 en Gang for alle, for de Arbejder, der vare udførte eller udførtes for at ordne disse Samlinger, men Finantsudvalget bemærkede derhos i sin Betænkning, at det ikke kunde erkjende, at en saa stor aarlig Udgift var fornøden i dette Øjemed. Ved at meddele Konsistorium dette, begjærede Ministeriet nærmere Forslag, saafremt en yderligere Bevilling i dette Øjemed maatte være fornøden ved den næste Finantslov.

I en fornyet Indstilling af 13de Juni bemærkede Konsistorium, at Oprettelsen af et almindeligt Universitetsarkiv selvfølgelig krævede, at der hvert Aar havdes til Raadighed et Beløb, for dermed at vederlægge Universitetsarkivarens Arbejde, og indstillede derfor, at der ogsaa paa Finantslovforslaget for 1874—75 optoges Forslag om Bevilling af et saadant Beløb. Hvad Størrelsen af dette Beløb angik, fastholdt man, at et aarligt Vederlag af 300 Rd. ingenlunde kunde anses som for højt, i hvilken Henseende man henviste til, at Ordningen af de forhaandenværende Arkivsager vilde kræve et stadigt Arbejde i en Aarrække, samt at Ordningen af det stadig tilkommende nye Materiale i Forbindelse med de Pligter, der vilde komme til at paahvile Arkivaren for at holde Arkivet tilgængeligt for Benyttelse, allerede i og for sig vilde kræve et ingenlunde ringe Offer af Tid og Kræfter fra Arkivarens Side. Skulde det imidlertid ikke være gjørligt at opnaa en Bevilling af 300 Rd., maatte Konsistorium dog i alt Fald ønske et Beløb, der nærmede sig hertil saa meget som muligt, hvorhos man maatte anse det for usandsynligt

at formaa nogen i Arkivvæsenet kyndig Mand til at paatage sig det omspurgte Arbejde, naar det Vederlag, der kunde bydes, gik under 200 Rd. aarlig.

Ved Finantsloven for 1874—75 bevilgedes 200 Rd. og dette Beløb tør nu antages at ville blive det staaende Vederlag for Universitetsarkivarens Arbejde.

Som tidligere bemærket, var Konsistorium gaaet ud fra, at det Værelse i Bibliotheksbygningen, der vender ud mod Pladsen mellem Universitetet og Frue Kirke skulde benyttes til Universitetsarkiv, saaledes som ogsaa den oprindelige Bestemmelse havde været, da Bibliotheket blev opført. Det havde tidligere været benyttet til Opbevaring af de Bibliotheket tilhørende Doubletter, som vare bestemte til Bortsalg, og det første Skridt maatte altsaa være at fjerne disse, det næste at montere Værelset og i det hele taget gjøre det skikket til at tjene efter sin Bestemmelse. Udgifterne herved beløb sig til 203 Rd., foruden 80 Rd. til Jernskodder for Vinduerne, og efter Konsistoriums Indstilling i Skrivelse af 13de Juni bevilgede Ministeriet under 30te s. M., at disse Beløb maatte afholdes af den paa Universitetets 10de Udgiftspost til forskellige løbende og ekstraordinære Udgifter for Finantsaaret 1873—74 bevilgede Sum. Der havde tillige været opkastet Spørgsmaal om Nødvendigheden af at opvarme Lokalet, men paa Grund af den betydelige Udgift, som Indlæggelse af Varmerør og Opførelse af en Kakkellovn vilde medføre (c. 500 Rd.), mente man at burde udsætte denne Foranstaltning, indtil Erfaringen havde godtgjort dens Nødvendighed. — I Konsistoriums Møde den 2den Juli 1873 udnævntes Bibliotheksassistent S. Birket Smith til Universitetsarkivar og begyndte samme Sommer sin Virksomhed med Ordningen af Arkivsagerne, efter at Konsistorium ved et Cirkulære havde opfordret samtlige Universitetsmyndigheder til at aflevere til Universitetsarkivet alle Arkivsager, der ikke vare fornødne til den daglige Forretningsgang.

II. Det akademiske Lærersamfund samt Censorerne ved Universitetets Examina.

1. Om Vedligeholdelsen af Professorgaarden i Kannikestræde.

Ved den Option af Professorgaarden i Store Kannikestræde, der fandt Sted efter den tidligere Besidder, Etatsraad Dr. med. Buntzens, Afgang fra Universitetet, opstod det Spørgsmaal, om Bestemmelsen i den almindelige Lønningslov af 26de Marts 1870 § 2 kunde antages at have forandret de hidtil gjældende Regler om den Vedligeholdelsespligt, der paahviler Besidderen af den nævnte Fribolig. Konsistorium forelagde Ministeriet dette Spørgsmaal ved Skrivelse af 7de Juli 1872, i hvilken det udtalte sig saaledes:

„For Professorgaarden i Kannikestræde have hidtil de gamle Regler i const. laud. af 7de Juni 1679 (Badens Univ. Journal V. 119) jfr. Fund. af 31te Marts 1732 § 98 og Fund. af 7de Maj 1788 VII. § 9, hvilke paalægge Besidderen en meget udstrakt Vedligeholdelsespligt, været gjældende. Bestemmelserne i Ministeriets Skrivelse af 17de Oktober 1859 (Lindes Medd. 1857—63, S. 168—69) angik ikke denne Bolig. Lov af 26de Marts 1870 § 2, som hjemler en mere indskrænket Vedligeholdelsespligt, lyder med Hensyn hertil saaledes: „Hvor ej anderledes er bestemt ved de særlige Lønningslove, skal den Embeds- eller Bestillingsmand, hvem der herefter anvises Embedsbolig, selv afholde de med Boligens